

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 68

КВИТЕНЬ • APRIL 2016 • Nr. 8 (2940)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

ЙОСИФ З АРИМАТЕЇ

Юрій Білак, 2014 р., «Тайна Вечеря». На світліні вояки 30-ої бригади з отцем Сергієм Дмитрієвим, праворуч від нього – підполковник Сергій Собко, «Герой України», далі праворуч – вояки, ліворуч медики та водії

Йосиф з Ариматеї це дуже цікава євангельська постать. Він був потаємним учнем Спасителя, якого подивляв за його божеське навчання, чуда, ласкавість до людей і любов до Небесного Отця. Хоч загал його товаришів фарисеїв був неприхильно і навіть ворожо наставлений до Христа, то Йосиф і його приятель Никодим сильно подивляли і шанували Спасителя і повірили в його небесне післанництво. Вони обидва були членами найвищої жидівської ради, Синедріону, але не підлягли її пересудам проти Христа. Пересуди, це духовна мряка, яка засліплює людей і не дозволяє їм бачити правди, хоча б ця правда була така ясна як сонце на небі.

Євангелисти описують Йосифа з Ариматеї як багатого і побожного чоловіка, що ждав на Боже царство, яке обіцяний Месія мав завести між людьми. Він був щирим чоловіком, тому не дався засліпити жидівськими пересудами і людськими традиціями, які часто йшли в розріз з навчанням Біблії.

Продовження на 4 стор. ►

XI

ПАПА УКРАЇНИ

С-на: ANSA

Третього квітня, у неділю Божого Милосердя, папа Франциск очолив євхаристійне Богослужіння на Площі Святого Петра у Ватикані. Завершилося воно проказуванням молитви «Царице Неба», перед яким Глава Католицької Церкви звернувся з наступним закликом:

«Цього дня, що є немовби серцем Святого Року Милосердя, моя думка лине до всіх народів, найбільше спраглих примирення та миру. Зокрема, маю на увазі тут, у Європі, драму тих, хто переносить наслідки насильства в Україні: про тих, які перебувають

на теренах, охоплених військовими діями, які вже викликали тисячі смертей, і про понад мільйон тих, хто були змушені покинути ці території з огляду на важку ситуацію, що й далі триває. Це, насамперед, стосується похилих віком осіб та дітей. Крім того, що я постійно супроводжую їх своїми думками та молитвою, я вирішив виступити з ініціативою гуманітарної підтримки на їхню користь. З цією метою у неділю, 24 квітня, в усіх католицьких церквах Європи буде проведено спеціальну збірку. Заохочую вірних приєднатися до цієї ініціативи своїми щедрими пожертвами. Цей жест милосердної любові, крім полегшення матеріальних страждань, має на меті висловити мою особисту та всієї Церкви близькість і солідарність. Висловлюю щире побажання, щоб це змогло допомогти без подальших зволікань сприянню мирові і пошані до права на цій землі, що зазнала дуже багато випробувань».

(Радіо Ватикан)

Від Редакції: **На 2 сторінці** коментує це рішення Папи архієпископ Клаудіо Гуджеротті, Апостольський Нунцій в Україні

420 РОКІВ ТОМУ...

Іпатій Потій (1541–1613), один з організаторів Берестейської Унії. У 1596 році собор єпископів у Бересті вислав його та луцького єпископа К. Терлецького як своїх уповноважених до Риму, де папа Климент VIII проголо-

сив об'єднання (унію) католицької і православної Церков, одночасно підтвердивши збереження традиційної православної літургії і звичаїв української Церкви. Після повернення з Риму, Потій – учасник церковного собору у Бересті, який підтвердив унію. Був активним промотором унійних ідей, які підтримував не з очікувань якихось власних вигод, а прагнучи модернізувати Київську Церкву, усвідомивши глибину її кризового стану. Передусім, хотів її звільнити від надмірного впливу світської влади. (з Енциклопедії Історії України; на с-ні портрет І. Потія з XVII ст.)

Продовжуємо тему Берестейської Унії на сторінках 7 та 8

АПОСТОЛЬСЬКИЙ НУНЦІЙ ПРО ІНІЦІАТИВУ ПАПИ

Він зазначив, що нещодавно відвідав прифронтові міста на сході України, після

Ініціатива папи Франциска про збір коштів для потребуючих українців має на меті привернути увагу всього світу до війни в Україні. Про це сказав Апостольський Нунцій в Україні архієпископ Клаудіо Гуджеротті у відеоблозі для «Живого телебачення».

чого мав зустріч з Папою. «Я розповів йому про ситуацію в цьому районі. Також я показав Папі фільм, який було зроблено завдяки «Карітасу». Він був дуже вражений. Він добре поінформований у тому, що відбувається в цьому регіоні. І Святіший Отець вважає, що лише військовим шляхом буде важко вирішити ситуацію. Тому виступив з ініціативою, щоб допомогти цим людям.

Однак його бажання допомогти не обмежиться лише матеріальною допомогою. Це є набагато ширший контекст. Перший і найважливіший контекст – щоб світова спільнота говорила про Україну, бо зараз тиша, наче всі проблеми вже вирішено. І ця тиша нівелює увагу всього світу до України», – сказав Апостольський Нунцій. «Месидж Папи щодо збору коштів підхопили всі світові

медіа. Проте дати людям мир – важливіше ніж дати гроші. Тому мета Папи – зосередити увагу всієї світової спільноти, аби принести мир в Україну», – наголосив Архієпископ.

За його словами, в Україну найближчим часом прибуде офіційний представник Папи. Та поки що його ім'я і дата прибуття на прохання Святішого Отця не розголошуються. «Спершу треба

зібрати кошти і вказати, куди вони будуть спрямовані. Папа від себе також дає велику суму», – зазначив Апостольський Нунцій.

Архієпископ Клаудіо відзначив, що ініціатива Папи не спрямована лише для допомоги греко-католикам чи римо-католикам, а всім потребуючим українцям, незалежно від релігійної приналежності. «Папа показує приклад для того, аби всі релігійні діячі світу долучилися до допомоги постраждалим українцям, щоб старалися про припинення війни», – наголосив він.

(А.Ф.)

XI

ПРО ТРАДИЦІЮ УКЛАДЕННЯ ВЕЛИКОДНЬОГО КОШИКА

Викладач еkleзіології та церковного права УКУ о. Михайло Димид розповів про традицію готувати великодній кошик і освячувати їжу. «Воскресіння Христове приводить не тільки до духовної, а й до тілесної насолоди в прославлянні Ісуса, який поборов смерть і приніс людству нову перспективу Царства Небесного», – говорить о. Михайло. Отже, про те, що має бути у пасхальному кошику та чому.

Підбір продуктів у кошику не є випадковим. Кожен продукт має символічне значення. Отець Михайло розповідає, що великодній кошик, або «свячене», має складатися з таких наїдків: паска-бабка, сир-масло, яйце-писанка, шинка-ковбаса, хрін, мірта, сіль.

ПАСКА – ангельський хліб, яким став для нас Ісус Христос, символ воскресіння. Це хліб вічного життя, який зійшов з неба, нагодувавши людей духовною поживою. Випікання паски – важливий етап підготовки до свята. Більшість господинь мають свій рецепт, який передали їм ще бабусі. Вони неохоче змінюють рецептуру, щоб, бува, не прогадати. Готувати тісто на паску треба у спокої, лише з добрими думками, бо за інших обставин вона може не вдатися.

СИР І МАСЛО – це молочні страви (молоко є первотвором, сировиною, яка не походить з діяльності людських рук, а є даром природи). За словами о. Михайла, як мати годує свою дитину молоком, так само сир і масло є символами жертвності та ніжності Бога. Ми повинні прагнути Божої благодаті, як немовля прагне материнського молока. Ці продукти накладають у невеликі посудини, а зверху малюють хрестик.

ЯЙЦЕ – символізує закритий простір, звідки виходить самостійне і неповторне життя.

ШИНКА-КОВБАСА – вказує на годоване теля, яке звелів заколоти добрий батько після повернення блудного сина додому. Це символ душевної радості, що приходить від сповнення людиною Божої волі.

ХРІН – робить людину міцнішою, так, як християнин, який приймає таїнство сповіді під час пасхального періоду, душевно оздоровлюється.

Сучасне українське мистецтво.
Олександр Охалкін.
«Марічка»

БАТЬКО І СИН

Вивели їх обох гень за дворець,
У поле – батька і сина.

Батько – зневолений горем старець,
Син – осьмилітня дитина.

Вивели раннім ранком за зорі,
Ще сонце не сіяло.

Два деревляні стовпи на горі,
Трьох солдатів гріб копало.

Син, як побачив, збілів, мов папер,
І як листок став дріжжати.

«Тату, мій тату! Що буде тепер?
Мати, моя рідна мати!»

Батько в останнє дитину обняв:
«Не бійсь, не бійсь мій сину.

Муки колись Христос за нас прийняв,
Ми вмремо за Україну».
Богдан Лепкий (1872-1941)

СІЛЬ – один із необхідних продуктів у житті людини, який додає смаку їжі. «Сіль означає якість зв'язку, оскільки союз між Богом і людьми відновлений через хрест і воскресіння. Віруючий має зберігати чистоту свого серця, щоб наслідувати Христа, який сказав: «Ви – сіль землі» (Мт. 5,13), – говорить о. Михайло.

ВІЧНОЗЕЛЕНА РОСЛИНА (МІРТА) – символ безсмертя і вічного життя. У пасхальному кошику, крім перерахованих вище продуктів, ще можуть бути сало, мак та пшоно. Нічого іншого у кошику не повинно бути. Неодмінними атрибутами великоднього кошика є рушничок і свічка.

РУШНИЧОК – це багатство ниток, сплених любов'ю і розумом. Нитка символізує життя. Плетіння нитки є також символом вічності, бо це процес, який можна продовжувати безконечно.

СВІЧКА – світло, яке виносить назовні, між людей.

Через такі прості насущні речі наші предки намагалися донести до нас Христову науку. Зміст пасхального кошика можна зрозуміти як слід лише тоді, коли думати про його духовне, а не матеріальне наповнення.

ВЕЛИКОДНІ ПИСАНКИ ТА КРАШАНКИ

Окреме місце в підготовці до Великодня посідає створення писанок. За словами о. Михайла, народження нового життя найкраще може бути представлене яйцем. До нього додають знаки, які людина знаходить у природі. Така символіка була відома людству ще до християнства: це знаки приходу весни та відродження природи. Християни вбачають у яйці народження вічного життя і воскресіння з мертвих. Пасхальна писанка – це як молитва, це надія на життя вічне.

ПИСАНКА – сире яйце, вкрите кольоровими геометричними або рослинними орнаментами, які символізують життя, достаток, вічний рух.

КРАШАНКА – варене яйце, фарбоване найчастіше в цибулинні, вживається в їжі. Господар або господиня розділює яйце між присутніми за столом, бажаючи кожному всякого добра.

Всі ці символічні продукти та речі є важливою частиною свята, за допомогою яких людина долучається до вищого та вічного. Отець Михайло Димид на закінчення розмови побажав усім, хто споживатиме освячену паску, щоби була «на спасення душі, на здоров'я тілесне і захист проти недуг, всякого ворожого підступу».

«Америка»

ЧИ НАДТО РАНО ГОВОРИТИ ПРО ПРИМИРЕННЯ?

Соціологи стверджують, що за останній рік нечувано зросла згуртованість українського суспільства і відчуття єдності в нашому народі. Однак єдність, щоб бути тривалою, не може ґрунтуватися лише на консолідації перед лицем небезпеки та зовнішньої загрози. Вона має базуватися на глибших і міцніших фундаментах, якими є почуття солідарності, відповідальність за спільну спадщину предків, вдячність за приналежність до великого духом і благородного у своїх прагненнях народу.

Про це мовиться у посланні патріарха Святослава до духовенства і вірних УГКЦ та всіх людей доброї волі з нагоди Року Божого Милосердя.

Патріарх вважає, що у Святому Році слід також просити в Господа ласки зміцнення нашої національної єдності через працю над внутрішньо-українським примиренням і поєднанням. Наші вороги впродовж історії не раз намагалися розділити українську землю, розсварити і роз'єднати наш народ. Якщо їм це вдавалося, народ у своїх визвольних змаганнях зазнавав поразки, а держава потрапляла в занепад і руйну. Нам слід пройти до кінця важкий, але визвольний шлях пізнання історичної правди, щоб звільнитися від накинених нам чужинцями штампів, від ідеологічних нашарувань та історичних стереотипів минулого.

Водночас Блаженніший Святослав звертає увагу на примирення між народами.

«Цей заклик для нас, українців, є актуальним як ніколи раніше. Може, хтось скаже, що говорити про примирення під час війни ще надто рано, не на часі. Адаже до давніх і ще не очищених взаєм-

ним прощенням та примиренням історичних ран додалися нові несправедливості, нові кривди. Хтось скаже, як можна примиритися з сусідом, який не те що не вибачився досі за минулі кривди, а й знову атакує та сіє в нашому домі спустошення і смерть? Однак прощення зовсім не означає схвалення дій кривдника чи потурання його злочинам. Прощення означає перемогу над ворогом у власному серці через недопущення до власного нутра сліпої ненависті й бажання помсти. Милосердя і справедливість не суперечать одне одному, а радше зумовлюють і доповнюють одне одного, щоб досягнути в досконалість любові свій найвищий вимір. (...)

Після відновлення на наших землях справедливого миру ми маємо пройти шлях довершення примирення через милосердя і прощення нашим ворогам. Тільки такий мир буде тривалим, і тільки з ним ми зможемо будувати цивілізовані стосунки з нашими сусідами. Почати крокувати цим шляхом слід уже тепер, молячись про мир, захищаючи мир, бажаючи творити мир у своєму народі й між народами», – підсумував Блаженніший Святослав.

Департамент Інформації УГКЦ

ПРО РОСІЮ У ГААЗЬКОМУ СУДІ

Пастор **Олександр Хомченко**, якого окупанти жорстоко били, катували, тричі виводили на розстріл за те, що він в центрі Донецька молився за мир в Україні, дав свідчення у Брюсселі. Там перед засіданням у міжнародному суді в Гаазі відбулося попереднє слухання справи про злочини російських військових в Україні. До Бельгії

на попереднє слухання у цій справі поїхали троє громадян України, які, перебуваючи в полоні, пережили знущання, катування і приниження. **Ірина Довгань** з міста Ясинувата Донецької області була заарештована за те, що вона допомагала українській армії. Жінку, обмотану українським прапором, прив'язали до стовпа в Донецьку і дали в руки табличку з написом «Вона вбиває наших дітей. Агент карателів». Перехожі плювали їй в обличчя, били. Львівський студент **Юрій Яценко** просидів в російській в'язниці цілий рік. Після того, як ці люди виїхали на безпечну територію, у них взяли свідчення польські поліцейські. Депутат Європарламенту Малґожата Госьєвська поставила собі за мету зібрати відомості і довести в Гаазькому Суді, що Росія є спонсором терористів, які орудують в Україні. Саме поляки подали звернення до Гаазького Суду, доводячи на конкретних прикладах, що «ЛНР» і «ДНР» є міжнародними терористичними організаціями, які спонсорують Росія. (ZIK)

РЕФЕРЕНДУМ В ГОЛЛАНДІЇ НЕЗАКОННИЙ?

Голландський адвокат Герард Спонг вважає, що референдум щодо асоціації України з ЄС був незаконним. Про це він сказав в ефірі одного з телеканалів. На думку адвоката, уряд мав би розпочати у цій справі кримінальне розслідування. За його словами, активісти «Комітету громадян ЄС» збирали підписи для проведення референдуму під хибним приводом – йшлося не про асоціацію з Україною, а протистояння з ЄС. Адвокат нагадав, що і самі організатори визнали, що їх турбує не Україна, а відносини Нідерландів з ЄС. «А це злочин, бо згідно зі статтею 98 закону про консультативний референдум, заборонено збирати підписи під хибним приводом» – сказав Спонг. За попередніми результатами 61,1% тих, хто взяли участь у референдумі 6 квітня, проголосували проти угоди про асоціацію між Україною та ЄС, за угоду проголосували 38,1% виборців. В опитуванні прийняли участь 32,2% громадян. («Європейська Правда»)

ПАПА ВІДВІДАЄ ВІРМЕНІЮ, ГРУЗІЮ ТА АЗЕРБАЙДЖАН

«Приймаючи запрошення Його Святості Карекіна II, Верховного Патріарха і Католикоса всіх вірменів, державної влади та Католицької Церкви, Святіший Отець Франциск від 24 до 26 червня 2016 року відвідуватиме Вірменію», – повідомив ватиканський прес-центр. У комюніке також читаємо, що «приймаючи запрошення Його Святості і Блаженства Іллі II, Католикоса-Патріарха всієї Грузії, та цивільної й релігійної влади Грузії та Азербайджану, Святіший Отець доповнить свою апостольську подорож на Кавказ, відвідуючи від 30 вересня до 2 жовтня 2016 року ці дві країни». (Радіо Ватикан)

ВСЕЛЕНЬКА ЦЕРКВА – СТАТИСТИКА

За останні 9 років кількість хрещених католиків в світі росла більш швидкими темпами (14,1%), ніж чисельність населення планети (10,8%). Кількість католиків в світі збільшилася до 17,8% в 2014 р. (в 2005 вона становила 17,3%). У 2014 р. в світі проживало 1272 мільйони віруючих католицької конфесії. У Європі проживало 23% світової католицької громади (майже на 3% менше, ніж 9-ма роками раніше). Спостерігалось зростання ваги африканського континенту, тут в 2014 р. проживало 17% католиків світу, що на 3% більше, ніж у 2005 р. Америка залишилася континентом, де проживає майже половина католиків світу. На азійському континенті, з 60% світового населення, католики становили в 2014 р. 11% від нього. Дані Центральної Статистичної Служби Святого Престолу свідчать про деяку «дихотомію» між континентами. Європа поступово втрачає центральне місце в якості еталонної моделі; тут спостерігаються відносно великі темпи старіння населення. Америка, Північна і Латинська, претендує на те, щоб перейняти першість у Європі. (Радіо Ватикан)

НОВИЙ ЄПІСКОП ДЛЯ ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІЄПАРХІЇ

У день празника Благовіщення Пресвятої Богородиці у львівському Соборі Святого Юрія відбулася архиєрейська хіротонія о. Володимира (Груци). Головним святителем став патріарх Святослав. Він нагадав, що кожен архиєрей, як наступник апостолів, повинен виконувати три основні завдання: освячувати народ, навчати його та керувати Божим людом. (ПІСУ)

Думи мої...

Сергій Фурса: Українці знову відчувають себе пупом Землі. Наївно вважати, що через якийсь договір з Україною, фактично просто договір про зону вільної торгівлі, збирався цілий референдум в Голландії, де взагалі ніхто нічого не знає про Україну. Результати референдуму, – це не проблема України. Це проблема Голландії. Тому що референдум був затіяний

ні Путіним, ні якимись таємничими українофобами, а євроскептиками. Так, їх фондує і Путін теж. І так, Україну вибрали як привід. Але ідеї у його організаторів зовсім інші. І сенс його – нанести удар по ідеї Євросоюзу. Чи зможе такий референдум перешкодити асоціації з Україною? Ні, він був консультативний. Чи зможе цей референдум зруйнувати Євросоюз? Ні, тому що причина утворення Євросоюзу – економічна. А значить влада і еліти зацікавлені в його збереженні. (з Фейсбуку)

МОЛИТВА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО ЗА СВЯЩЕНИКІВ

Господи, Господи! Поглянь з неба, подивись і завітай на виноград, який насадила Твоя десниця. Нехай всемогутня Твоя рука буде завжди над цим народом, що його Ти полюбив. Давай йому, Предвічний Боже, в кожному поколінні, аж по кінець світу, святих єпископів і священників, повних Твого Духа, пастирів і учителів Твого закону, які уміли б незмінно зберігати правду Твого святого Об'явлення та з любов'ю навчати й судити цей великий нарід.

Подай українському духовенству ласку ніколи не лякатися ніякої саможертви, де лише йде про Твою славу й добро цього народу. Розпали в їхніх серцях дух ревності про спасіння душ. Відкрий перед їхніми очима премудрість Твого Об'явлення і дай їм високе почуття святости того діла, до якого Ти їх покликав. Благослови їх працю і їх наміри. Охорони їх від усякого лиха. Ізлучи їх Твоєю благодаттю, щоб любов'ю були одно – так, як Ти, Отче, з Сином Своїм і Син з Тобою. Амінь.

(«Голос Христа Чоловіколюбця»)

ЙОСИФ З АРИМАТЕЇ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

ЙОСИФ І ПРИСУД ХРИСТА НА СМЕРТЬ

Хоч Йосиф був щирим учнем Спасителя і правдоподібно був на раді Синедріону, як він засудив Христа на смерть, то його віра і відвага були ще заслабі, щоб Йосиф здобувся на протест проти несправедливого присуду невинного Христа. Він напевно не голосував за цим присудом але й не мав відваги запротестувати проти нього, бо не хотів зражувати собі інших членів ради. Бувають випадки в житті, коли християни зобов'язані публічно визнавати свою віру, бо їхня мовчанка була б зрадою Христа. Хіба Спаситель не заявив своїм слухачам: «Хто буде стидатися мене і моєї науки (перед людьми), того й Син Чоловічий буде соромитися, як прийде у славі своїй і Отця і святих анголів судити людей на Страшнім Суді» (Лука 9, 26).

РАДИКАЛЬНА ПЕРЕМІНА В ЙОСИФОВІ

Треба було аж голгофської трагедії, щоб Йосиф здобувся на відвагу і публічно визнав, що він був учнем Спасителя. Розп'яття Христа збудило Йосифа з фатального летаргу, бо тоді позбувся страху і трусливості.

Св. Матей каже: «Він (Йосиф) пішов до Пилата і попрохав тіла Ісуса» (Матей 27, 58), що й Пилат видав. Йосиф не тільки отримав тіло Спасителя для похорону, але навіть відступив йому свій власний новий гроб і помагав побожним жінкам належно похоронити Учителя, за що напевно стягнув на себе ненависть і погорду своїх товаришів у Синедріоні. Пилат здивувався, що Спаситель був так скоро, бо тільки за три години, помер. Звичайно розп'яті люди мучилися на хресті кілька днів,

часом навіть два тижні, заки повмирили з голоду і спраги. Спаситель був уже страшно збичований і вичерпаний, як його прибили до хреста, тому він так скоро віддав свого духа Небесному Отцеві.

Звичайно треба було платити певну суму грошей римським сторожам, які пильнували розп'ятих, але Пилат звільнив Йосифа від цього датку, як видав йому Христове тіло, каже італійський письменник Папіні. Це він вчинив правдоподібно тому, що був добре наставлений до Йосифа і знав його.

ПОХОРОН СПАСИТЕЛЯ

Хоч Спаситель уродився в бідній печері і проживав у вбогій домику в Назареті, то його похорон був похороном багатих через великодушність і любов Йосифа, Никодима і деяких жінок, що за життя Спасителя послугоували йому і його апостолам. Це був новий, панський гроб, в яким покладено поранене мертве тіло

Божого Сина. Перед похоронним Йосиф і Никодим зняли тіло з хреста. Жінки обмили і пахучими олійками помазали його, заки це святе тіло покладено до гробу. Це тіло було обгорнене плащаницею і на обличчі Спасителя покладено китайку (малу хусточку).

Поклавши тіло до гробу, Никодим і Йосиф закрили великим каменем вхід до гробу. Багаті жиди не копали гробів у землі, але видовбували їх у скелі в виді кімнати, до якої провадив вузький отвір, куди можна було просунути до середини.

Похоронене тіло Христа залишилося в тіні смерті аж до хвилини воскресення в неділю вранці. Воскреслий Христос своїм блиском просвітив і освітив цілий світ, запевняючи славне воскресення своїм добрим послідовникам, цебто людям, що будуть поважно брати його навчання і проживати на землі згідно з засадами його Євангелії.

Христове воскресення є так само непомильною печаткою на його навчанні, запевняючи, що він Бог і що його наука непомильна, тому треба всеціло приймати її, хоча б ми не розуміли деяких правд, що він передав нам від Отця.

ЩО СТАЛОСЯ З ЙОСИФОМ З АРИМАТЕЇ?

Йосиф напевно виявився кращим учнем Спасителя ніж його апостоли, які були повтікали зо страху перед жидівською старшиною, боячись, щоб їх так само не стрінула така доля як їх Учителя. Тільки Іван не злякався і залишився при Христі.

Євангелія не подає дальшої історії Йосифа. Одна легенда каже, що Йосиф публічно зірвав з жидівством після воскресення та подався до Франції і Англії, де ревностно ширив Євангелію аж до смерті.

о. М. Щудло, ЧНІ,
«Голос Христа
Чоловіколюбця»

ХІ

Що є правда?

— Увільнити, Йосипе? ... Я ж бо не цар, а лише прокуратор Юдеї... Тієї Юдеї, що ненавидить мене й одночасно боїться, а тому вічно намагається знищити мене в Римі. Хіба ж ти сам не чув, як гукали, витикаючи мені мало не зраду цезара? Вони завзялись за всяку ціну позбавити життя цього свого могутнього пророка, не зважаючи на те, чи цар він юдейський, чи не цар. Тепер вони вже не випустять його з своїх пазурів. На відкритий бій вони не здібні, але хто знає, яку підлоту ще можуть вигадати? Їх зброя – лише наклепи, зрада й брехня...

Пилат несподівано урвав мову. Він був схвилюваний проханням Йосифа Ариматейського; було воно таке саме, як вранішні благання його дружини Прокули, яка мала страшні сни-видіння. Схвилюваний прокуратор забув, що той, до кого він говорить, юдей.

Однак гарне Йосипове обличчя не виявило ані образи, ані обурення, тільки глибокий смуток. Голова низько впала на груди, біле тьмяне лице потемніло не лише від тіні, яку кидала на нього низькоспущена арабська загортка, двічі пов'язана навколо голови зеленим дорожнім шнуром.

Пилат помовчав і глибоко зідхнув.

— Я не хотів вразити тебе, друже. Ти це знаєш. Як щирого приятеля приймає тебе Понтій Пилат. А коли римлянин дає своє приятельство чужинцеві, та ще з народу, підвладного Римові, то, очевидно, знає, що робить. Знає також і те, що така приязнь повна підводних скель та каміння, яких інколи ніяк оминати не можна.

Йосип підніс немов освітлені зсередини прекрасні очі.

— Знає, прокураторе, й чужинець, що саме він робить, коли приймає приязнь римлянина. Особливо, коли той римлянин ще й прокуратор.

— Зрештою, – продовжував свою думку Пилат, – мені здається, що ти – завжди в опозиції. Помітив я те, що вони б радо знищили й тебе, як і мене. Ти й справді зірвав з їхнім Законом?

Микола Ге, «Що є істина?», 1890 рік

— Бо вони зробили Законом цілу сітку заплутаних обходів закону, систему лукавства, компромісів, ошуканства, подвійної моралі: одну, щоб проповідувати її в храмі в суботу, другу – зручнішу, для щоденного вжитку проповідників насамперед.

— Так... Ти не вважаєш цього палацу за нечистий тому, що живе в ньому римлянин. Бути гостем за моїм столом – для тебе не є знечисненням. Властиво... – на хвильку Пилат завагався. — Властиво, що може в'язати тебе, вільного душею і з ясною думкою, належного більш цілому

людству, ніж якомусь окремому народові, що в'яже тебе з цим людом рабської психіки й наскрізь рабської вдачі?

Обличчя Йосифа лишилось нерухомо спокійним, лише ніздрі орлиного носу трохи затремтіли:

— Понтіє! Скільки століть цей нарід був у неволі? В неволі тим тяжчій, що ділила його з переможцями віра, яку гноблено. Тобто – увесь світогляд, всі ідеали, мораль – все було гноблене й викорінюване. Що ж дивне, що батьки-раби могли виховати лише рабів-синів і внуків?!

— Але ж ти.

Йосип розклав руки:

— Я... Я, хоч що я робив би, хоч що думав би, – я залишусь сином свого народу. Навіть, хоча б я й не хотів цього з усього серця. І кров'ю, і духом я – їх. То дарма, що говорю, наприклад, твоєю мовою, як рідною, грецьких мудреців та поетів читаю, як власні святі книги, але ж ні греком, ні римлянином від того я не став. Щось має в мені залишитись суто моє й це щось завжди стоятиме стіною між мною і чужинцями. (Легенько махнув рукою, помітивши Пилатову усмішку, яку ледве можна було вловити.) — Стривай! Тебе напевно попереджали, що я – зовсім не юдей, а навпаки – зрадник і ворог юдейства?

— Ну, ясно! Але, що ж в'яже тебе з ними? Чому ти ходиш до них і на їх наради та береш участь у їх дивовижних суперечках? Нарешті, от і нині підносиш свій голос за цього, як вони кажуть, підбурювача проти Риму, претендента на трон Давидів, чи то Соломонів?...

— Не за претендента, Понтіє, за Месію!

— Нехай, про мене... Бо ж мені це однаково. Зрештою, я й не мушу знати тих тонкостей. Але, що тобі, Йосипе, Месія? Отой Месія, що вперто сам на смерть іде і дає мені зрозуміти, що це невідклично мусить статись? Я даю Йому явну змогу врятуватись: і варту Його зменшив, і раз-у-раз переводив Його з в'язниці туди й сюди, гадав, що учні Месії легко відберуть Його від вартівників, – а от же Він, як і Сократ, не хоче порушити закон, дарма що провини за ним нема жодної.

Продовження на 5 стор. ►

ЩО Є ПРАВДА?

▼ Продовження. Початок на 4 стор.

Що ж тобі, Йосипе, цей Месія?

— Месія, Понтіє, — це відродження мого зганьбеного, знищеного і доценту спідлілого в утиках народу.

Помітивши Пилатів рух, Йосип поспішив продовжати:

— Відродження не в напрямі конче утворення власної завойовницької держави, але передусім відродження моральне, духове, без якого не може бути нічого великого і вічного. Відродження затоптаних у багно ідеалів, збудження приспаного дзеленчанням золота шляхетного духа, відродження ведучої легенди, що не вмерла під брязкіт терез ваги і бринкання локтя. Месія, Понтіє, це людська гідність, повернена цим крамарчукам, крутіям, шахраям і здирникам, за яких небезпідставно вважає юдеїв цілий світ.

Пилат потихеньку пристукував по яшмовому столу пальцями, рясно оздобленими перстнями.

— «Царство моє — не з світу цього!» — промовив задумливо. І, раптом, змінивши тон, заговорив захоплено:

— Щось є незвичайне в цьому «Цареві Юдейському», Йосипе! Незвичайне! Повір мені:

з першим поглядом на Нього мене прошила думка — цей не має жодної вини! Я й сам хотів увільнити Його. А коли ж і Прокула так завзято стала за Нього. Нарешті — ти... Але, але... Що ж я можу, не кажу вже, що Він не бажає врятуватись? Ти ж сам бачиш. Я грав, так би мовити, на останній удар костей. Навіть перемиг свою вроджену огиду — й промовляв до цього мотлоху з вулиць. Ти ж знаєш, хотів був вплинути на них, щоб увільнили Його з милости!... Таж нема нічого тяжчого, як намовити порядну людину переступити закон. Хіба... спробуй ще сам. Я дам тобі перепустку, дарма що тепер цього вже ніби й не можна. Спробуй, піди. Я б дуже був радий, бо ж це дивовижний в'язень... Немов не я Його, а Він осудив мене, пробачивши мені свою смерть.

Пилат замислившись. Мовчав і Ариматейський. Зненацька прокуратор підвів голову. Майже мрійний усміх освітив його виголене, випещене обличчя з твердим квадратним підборіддям. М'який вираз так не гармонізував з його енергійними рисами, що Пилатове обличчя видавалося Йосипові чужим, незнайомим.

— Далекі... давні речі пригадалися мені, Йосипе. Колись, як ще носив я претексту... Скільки прекрасних годин пережив я, сидючи до білого ранку над улюбленими сувоями! Скільки було радості в дебатах з такими ж, як і я сам, юнаками про стародавні римські чесноти. Як уболівав

я, що гине gloria Romanorum*), міць, обґрунтована на безкомпромісовій, твердій, холодності, як прозорий криштал, чесноті! І ті друзі мої... Де вони нині? Вірили ми без застережень в конечне здійснення наших променистих мрій, наших сяючих ідеалів... Вірили ми, Йосипе, навіть в чисту правду, вірили, що можна її пізнати, що можна її передати іншим...

Зідхнув і безрадно махнув рукою.

— Що ж лишилось від тих квітів душі? Квітів прекрасних, хвилевих, як і справжні квіти? Завзятий республіканець Понтій, що так захоплювався життям стародавніх, — ось він перед тобою, друже: лисий прокуратор «божеського» цезара. В королівському палаці, де перебував останній король ерусалимський, не досить розкошів, зручності, речей мистецьких та всякого добра, щоб задовольнити «суворого сина квіритів». Ось що прочитав я в погляді тієї Людини, що її боронив я перед шумовинням життя... А правда... Як давно я не згадував про неї, аж поки Він не нагадав мені... І все ж таки нині я не знаю, хто скаже мені щось правдиве про неї... Хто скаже мені, що таке правда?!...

*) По-латинськи — римська слава

Наталена Королева, з книги «Во дни они», Мюнхен 1948 р.

ХТ

ЦИВІЛІЗОВАНА САМОВІДСТАВКА ПРЕМ'ЄРА ЯЦЕНЮКА

Не можна допустити дестабілізації виконавчої влади під час війни. Така перспектива неминуча, якщо після відставки не буде негайно обрано новий уряд України. Фракція Блоку Петра Порошенка висунула на посаду глави уряду Володимира Гройсмана. Зробивши все для стабільності і спадкоємності курсу, заявляю про рішення передати обов'язки та відповідальність керівника уряду.

Цей Уряд є найкращим в історії України. Обидва останні уряди — унікальні: вони провісники нової України.

Упродовж двох років війни, складних, але правильних реформ головною опорою нашого уряду в парламенті були мої соратники з «Народного Фронту». Вдячний їм за підтримку. «Народний Фронт» залишається в коаліції, бо зараз це єдиний засіб оборонити державу.

Відсьогодні бачу свої завдання ширше, ніж повноваження керівника уряду. Нове виборче законодавство. Конституційна реформа. Судова реформа. Коаліційний контроль за курсом нового уряду. Міжнародна підтримка України. Членство України в ЄС і НАТО. Це — частина моєї програми. (з офіційної заяви А. Яценюка про припинення повноважень голови уряду)

Микола Рябчук: На тлі всіх попередніх урядів теперішній — відносно непоганий. Він принаймні заслуговує на трійку з мінусом. Усі попередні були безнадійними двійочниками. За винятком,

«[10 квітня] я прийняв рішення скласти повноваження Прем'єр-міністра України. Політична криза в державі розв'язана штучно. Бажання змінити одну особу засліпило політиків і паралізувало їхню волю до реальних змін. Процес зміни уряду перетворився на бездумний біг на місці.

може, недовговічного уряду Ющенка-Тимошенко (2000 рік). Під «урядом» я розумію і президента, тобто «владу» загалом. А президентом тоді був Леонід Кучма — з усіма його відомими «подвигами». Інша річ, що сьогодні, у стані війни й інституційної руїни, Україна просто не може собі дозволити жити із посереднім урядом, головна чеснота якого — що він не такий поганий, як усі попередні.

Я не вважаю Прем'єра чи Президента свідомими брехунами — у сенсі цинічного, ціле-

спрямованого, широкомасштабного використання брехні як ключового елементу політики, — як це роблять, скажімо, Путін чи Тимошенко, чи робили не так давно Кучма з Януковичем. Порошенко та Яценюк — брехуни радше мимовільні, ситуаційні, в тому сенсі, що, як і більшість політиків, вони не виконують належною мірою своїх обіцянок і не дотримуються задекларованих принципів. Почасті — через брак політичної волі та наполегливості, але часті — й через структурні обмежен-

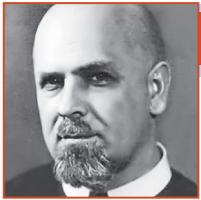
ня та вимушені компроміси, неунікненні в реальній політиці.

Так само і з «коруптивністю». Я не бачу жодних ознак їхнього корупційного збагачення. І ніхто поки що жодних доказів такого збагачення не навів. Інша річ — що вони толерують корупцію у своєму оточенні, не наважуються поставити на належне місце, або й посадити, найближчих друзів, союзників, спонсорів. Це корупція опосередкована: клієнти розплачуються з патронами не

грошима, а лояльністю і політичними послугами. Виглядає, що нова влада піддається тій самій спокусі, котра погубила вже Ющенко та його соратників: намагається зберегти неформальне патрон-клієнтелістське правління країною замість запровадження формального й однакового для всіх верховенства права.

Я не згоден із модною тезою, що корупції в Україні, мовляв, не поменшало, а навіть побільшало. Це неправда. Те, що ми мали до революції, було не корупцією, а справжнісіньким рейдерським захопленням держави. І вичавлюванням з неї усіх ресурсів невеличкою зграєю бандюковичів. За сприяння, звісно, всіякої дрібнішої клієнтелі. Ця клієнтеля й сьогодні ніде не поділася — вона обіймає хлібні посади в усіх органах влади. І відпрацьовані схеми при ній теж збереглися. Але зникла згуртована керівна зграя, в Україні сьогодні панує радше дрібна злодійська самодіяльність. Люди, звісно, це бачать, і це їх дратує, бо ж очікували швидких і рішучих змін. Натомість читають щодня про корупційні хвости і схеми, про арешти і викриття. Потік інформації зрід неймовірно. І все це разом з несправдженями, апіорі завищеними очікуваннями створює відчуття, ніби нічого в Україні не змінюється або й змінюється на гірше.

(з інтерв'ю М. Рябчука для журналу «World Affairs», подано за журналом «Збруч»)

З літопису християнської України

КИЇВСЬКІ МИТРОПОЛИТИ КІНЦЯ ХІ СТОЛІТТЯ

В 1089 році помер митрополит київський Іван II, людина книжна і вчена, а по-людськи і по-християнськи кажучи – праведна і розсудлива. Однак, виконуючи візантійську церковну політику в Україні, він виступив проти інтересів тодішнього українського суспільства так, що його смерть була своєрідною розв'язкою деяких дразливих проблем, зокрема серед княжої верхівки та серед чернецтва. Своїми «Церковними Правилами» та їх неуступливістю він насторожив до себе княжу верхівку, широко посвоячену з Заходом. Чернецтво Києва він зразив собі своєю опозицією до культу святого Теодосія, Печерського ігумена. Зосібна сильне чернече духовенство було заінтересоване безпосередньо в цій справі.

Вже наступник Теодосія, ігумен Степан, згодом волинський єпископ, почав був будувати нову простору печерську церкву для потреб численної братії. Згодом це діло виконав ігумен Нікон, якого дехто з істориків утворює з митрополитом Іларіоном, який мав уступити з митрополіт та проживати решту свого віку як печерський чернець, під ім'ям Нікона. Паралельно з розвитком печерської обителі зростав і культ Теодосія. З року на рік підносилися кам'яна споруда храму і печерські ченці сподівалися, що саме в ній зможуть дати достойне приміщення своєму засновникові та духовному батькові – Теодосієві. Але, хоч церква була вже на викінченні, Митрополит Іван II зволікав з посвяченням, бо з ним було пов'язане й перенесення мощів Теодосія. Та в очах митрополита-грека Теодосій, що недавно так завзято обстоював права Ізяслава проти Святослава і Всеволода, не був достойний такого церковного культу. Щойно підступом вдалося спонукати митрополита, щоб він довершив акту посвячення храму. Воно відбулося дуже таки величаво: за участю митрополита Івана та єпископів Луки Білгородського, Ісакія Ростовського й Івана Чернігівського; були приявні всі три князі Мономахового роду – Всеволод, Володимир, Ростислав; ігуменом обителі був Іван. Та, при всьому отому торжестві, Теодосія не перенесено в приготоване для нього місце. Це й могло огричати ченців цього важливого монастиря; вони бо, як пише літописець, говорили: «Не личить лежати нашому батькові Теодосієві поза своїм монастирем і церквою, бо він заснував церкву та й згромадив ченців». Тож готовилися вони до кращої нагоди, щоб добитися свого, наказуючи не робити в цій справі жодно-

го передчасного розголосу. Справді, ціле оповідання про перенесення мощів св. Теодосія так і надихане якоюсь таємничістю, і немов змовою та показує на те, що в монастирі існувало тоді два напрямки: прихильників і супротивників Теодосія та його ідей. Та цей пригожий час настав щойно в 1091-му році за нового митрополита Єфрема.

Митрополит Іван III, грек. По смерті Івана II в 1089 р. обсада київського митрополитичого престолу була потрактована з українського боку з більшою увагою. Мабуть й українська княжа верхівка і чернецтво ставили окремі вимоги для майбутнього кандидата-грека в митрополити київські. Носієм тих умов була перша українська дипломатка княжих часів, княжна Анна, т.зв. Янка Всеволодівна, київська черниця Андріївського монастиря. Літопис записує коротко: «Цього року поїхала в Грецію Янка, дочка Всеволода, і привела Янка митрополита Івана, євнуха, а люди, побачивши його, всі так і сказали: Ось прийшов мерлець». А Никонівський список начального літопису ще й вияснює: «Ось прийшов новий Іван, та чи буде він такий як перший Іван? А через рік так і помер він; а був він людина не вчена – простий умом і просторіка». З цього виходить, що Іван III був контрастом до Івана II, і в цьому був, відай, плян Всеволода: йому не підходила людина надто вчена, самостійна, рішуча – коротко: чітка особистість. Тому Янка вибрала саме такого контрастового, і фізично і умово, кандидата. Його однорічне митрополитування незаписалося нічим замінним. А по ньому приходиться знову 15 неясних років історії київської митрополії, до чого може причинилася і зміна на княжому столі, і прихід до влади Святополка II Ізяславича. Це

п'ятнадцятиліття виповняють дві, докладніше не визначені постаті: митрополити Єфрем і Микола.

Київські митрополити Єфрем і Микола. Ці митрополити мають спільне одне: неясність їх походження і приходу до Києва. Справді не знаємо, з якого вони були роду та коли стали митрополитами. Немає також записок про їхню смерть і митрополитичі церковні справи. Постать митрополита Єфрема пов'язана з Переяславом та т.зв. «переяславською митрополією».

Постаті митрополита Єфрема присвячують літописи незвичайну увагу й стають багатомовними. Ось що пише про нього Никонівський літопис: «Цього літа (а йдеться, відай, про рік 1090 чи 1091) була посвячена Переяславська церква святого Михаїла Єфремом, митрополитом Київським і всієї Русі, що її він сам збудував, і то дуже велику; бо передше був Переяслав митрополією і жило там багато митрополитів Київських і всієї Русі, і там настановляли і єпископів; і прикрасив він її великими спорудами і посудами церковними. А цей Єфрем був євнухом, людина великих чеснот, високий на зріст і худорлявий; і виконав він там багато будов: викінчив церкву святого Михаїла, заклав камінну церкву на міських воротах в честь святого мученика Теодора, а згодом і другу – святого апостола Андрея, при церкві святого Теодора на воротах; спорудив і лазню, і лікарні, і більниці, і ввів безплатне лікування, також і в своєму городі Милатині й в інших митрополитичих городах, які мають свої заїзди, волості і села, чого переділе не бувало на Русі; а біля церкви святого Теодора заклав камінний замок, з іншими будинками, та гарно його влаштував».

Ця характеристика Єфрема являється справді не-

◀ Десятинна Церква, зведена наприкінці X ст., майже два століття була головною святинею Києва. Сучасники порівнювали її з небесами: заввишки вона була більше 35 м. Храм завалився в 1240 році – від кількості людей, які шукали в ньому порятунку. Саме тоді там заховалися від татар жінки, старі і діти, однак загинули не від руки ворога, а від стін самої церкви. Останні її стіни зруйнували в 30-х рр. XIX ст., їх видно на малюнку поч. XIX ст. Достеменний вигляд храму не відомий, від фундаментів лишилася п'ята частина. (А. Ф.)

митрополита Теодора, який привіз з собою багато мощів Святих, імовірно Святомиколаївського мира з Барі, що й стало нагодою встановлення празника святого Миколи літнього в Українській Церкві, всупереч негативній поставі Візантії до тієї події. Так залишився Єфрем у пам'яті українського народу як великий соціальний діяч. Сліди саме тієї його діяльності стрічаємо в літописах і на Суздальщині, де його заходами було вивінувано суздальський печерський монастир церквою святого Дмитрія. Отож ціла діяльність Єфрема являє собою труд людини, якій добро Української Церкви лежало на серці.

Митрополит Микола. Останнім митрополитом XI століття, про якого не маємо докладніших вісток, є Микола, про якого літопис говорить під роком 1097 і 1101, оба рази в ролі миротворця між розсвареними князями. Перший раз він підготовляє і посередничить, разом з княжною Янкою Всеволодівною, і на просьбу киян нову згоду між князями в 1097 р., по осліпленні Василька; ця інтервенція врятувала становище Святополка в Києві; другий раз заступається Митрополит Микола перед Святополком II в користь переможеного і полоненого на Берестовім в 1101-му році Ярослава Ярополчича. А літописець каже «і князь великий Святополк вислухав отця свого митрополита, тож зняли з нього кайдани і випустили його, зобов'язавши його хресним цілуванням і мощами святих стратотерпців Бориса і Гліба». Так митрополит Микола, можна б сказати, з титулом митрополита «миротворця» відійшов в історію українського народу і його Церкви в тяжких часах княжих міжусобиць. А два роки згодом, за ціну руки Варвари Комнениної, Святополк здасть позиції Ізяславового роду і прийме митрополита-грека Никифора, який вже в почутті сили поведе історію Української Церкви в різноманітному провізантійському і протиримському дусі.

о. Атанасій Великий, ЧСВВ

ГРЕКО-КАТОЛИКИ, ЯК СИМВОЛ ЄДНОСТІ

(розмова з владикою Венедиктом Алексійчуком)

► Преосвященний Владико, останнім часом з різних боків знову поживалися закиди, що, мовляв, УГКЦ виникла в результаті уніятизму, а це чи то історична помилка, чи то злочин. Що з тим нещасним уніятизмом?

Владика Венедикт: Щоб дати відповідь на це питання, потрібно подивитись в історію. Я би почав з Берестейської Унії 1596 року. Коли говоримо про 1596 рік в історії нашої Церкви, то мусимо мати на увазі, що акти Берестейського Собору підписала уся Церква, ціла Київська Митрополія, а не якась її частина. І це не було якоюсь новиною для нашої Церкви. Наша Церква вислала своїх представників на вселенські собори, які проводила Католицька Церква уже після нещасливого розколу 1054 року. Ось погляньте, митрополит Петро Акерович присутній на Ліонському Соборі, або зважає роль митрополита Ізидора у Флорентійській Унії. Тоді Київська Митрополія прийняла цю віднову єдності між Сходом і Заходом радісно, а московська держава ув'язнила митрополита як еретика. А 1500 року, ще за 96 років до Берестейської Унії, Київський митрополит Йосип Болгариневич пише до Папи і визнає його наслідником св. Апостола Петра. Наша Церква завжди зберігала оте розуміння, що попри сварку Риму і Константинополя, Церква Христова має бути єдина. І в 1596 році вся наша Церква, я наголошую саме уся, а не якась її частина, відновила цю єдність. Тому в контексті Берестейської Унії говорити про уніятизм так, як його розуміє Баламандський документ, або так, як його розуміє Гаванська декларація, просто недоречно, оскільки це проти історичної правди.

Мушу зазначити, що наші православні брати дуже люблять говорити про тяглість, про апостольське передання. Але від Володимирового хрещення ця нерозривна тяглість має тільки українська греко-католицька єрархія. Православна єрархія, яку тепер маємо в Україні, походить щойно з 1620 року, коли Єрусалимський патріарх Теофан III на прохання гетьмана Петра Сагайдачного висвятив для православних нових єпископів. А це

вже зовсім інакша гілка передання, це вже не передання з часів Володимирового хрещення, яке в дійсності є тільки у греко-католиків. Звичайно, це не є для нас привід для гордості, лише факт історичний.

Про уніятизм як коріння УГКЦ часто згадують у Московському Патріархаті, коли говорять про нас, про українських греко-католиків. Але тут варто наголосити, що на 1596 рік, коли Київська Митрополія підписувала унійні акти, Москва уже була відділена, вона існувала як окремий церковний організм. Бо вже 1448 року Москва, відкидаючи Флорентійську Унію, фактично створила собі власну Церкву, яка не була в єдності ні з Римом, ні з Константинополем.

У цьому контексті дуже дивним виглядає спроба Москви, як окремої Церкви, говорити про речі, які їй не стосуються, про речі, які відбувалися в Україні. Яке діло Москві до Берестейської Унії, якщо вона навіть до встановлення української православної єрархії у 1620 році не мала ніякого церковного відношення? Ми ж, українці, а тим більше греко-католики, не висуваємо їй претензій – а чому ви відділилися від нас у 1448 році? Чому ви перед тим ув'язнили законного Київського митрополита? Тут хочу підмітити, що Москва зараз має відвагу вказувати нам, греко-католикам, які мають бути наші стосунки з Папою Римським. Щонайменше це виглядає смішно.

І тому, повертаючись до питання про звинувачення нас в уніятизмі, мусимо знову ж таки свідчити: УГКЦ – це не наслідок уніятизму в баламандському сенсі. УГКЦ – це Церква, яка, прагнучи відновити християнську єдність, здійснила це у Бересті в 1596 році. Більше того, хочу сказати, що наші православні брати дуже часто полюбують говорити про пошук церковної єдності, як пошук церковної єдності першого тисячоліття християнства. Ну то яка проблема? Ми греко-католики вернулись до того стану, який був тоді: ми є Церквою свого права, тобто: ми не підпорядковуємося Риму, як це є випадок з римо-католиками, ми перебуваємо з Римом в єдності

віри, в повному Євхаристійному Сопричасті з Римським Апостольським Престолом, і вважаємо Рим верховним арбітром християнського світу, так як це і було в першому тисячолітті. Ми це зробили. І тому коли православні з одного боку говорять про греко-католиків як про прояв уніятизму, а в той же час кажуть, що вони шукають єдності з католиками на основі моделі першого християнського тисячоліття, то воно цілковито не клеїться купи.

Тому, коли ми говоримо про уніятизм в українському контексті, ми можемо говорити хіба що про уніятизм з боку Москви у 1839 році, коли українських та білоруських греко-католиків насильно «воссоединіли» з Московською Церквою, і про такий же ж московський уніятизм трохи пізніше на Холмщині і Підляшші у 1875 році, а потім у 1946 році в Галичині та в 1947 році на Закарпатті. Це завжди було пов'язаним з насильством. Насильство, яким Москва – і державна, і церковна – «воссоединяла» греко-католиків моєї любії і рідної Волині в XIX столітті, до болю реалістично описав Володимир Короленко у нарисі «Віра батьків». Насильство, обман, підкуп, зрада – це методи, якими і російська держава, і підневільна їй російська Церква відривали частини УГКЦ і прилучали їх до російської Церкви і в 1839, і в 1875 і в 1946 роках. Усе це добре задокументовано істориками. Це і є той самий уніятизм. І як такий він є злочином не тільки проти християнської єдності, але й проти нашого народу, проти справедливості, проти Бога. Особливо це стосується 1946 року, коли на псевдособорі, зорганізованому сталінським режимом та Московським Патріархатом, не те що не було жодного єпископа УГКЦ, там не було навіть когось на кшталт керуючого єпархії. Це – уніятизм у найчистішому прояві – окремі парафії насильним способом перетягнуто до Московського Патріархату!

По-щирості, я ніяк не можу зрозуміти позицію православної сторони, але й частини католиків. Для чого зустрічатись і говорити безконечно про єкуменізм та шукати знову і знову якоїсь форми єдності, як маємо модель єдності, яка функціонує

С-на: Андрій Польовий

ось уже 400 років. Хіба за цих 400 років хтось з православного чи католицького, чи може протестантського боку спромігся запропонувати якусь кращу модель? Можна безконечно твердити, що Берестейська Унія – недобрий спосіб християнської єдності, але кращого за останні століття ніхто не запропонував. Критикувати ми завжди можемо, однак, як критикуємо, то запропонуємо щось інше. А цього не робиться, а лиш критикується.

► Прошу Владика, нещодавно у розмові з журналістами ви сказали, що Росія боїться УГКЦ. Це стосується до Росії як до держави, чи йдеться про російську Церкву?

Владика Венедикт: Так, правда, Росія завжди боялася УГКЦ. Вона, можливо, інтуїтивно відчувала, що УГКЦ – це загроза її імпералістичним планам стосовно України, стосовно Білорусії. Адже Росії завжди дуже залежало на тому, щоб проголосити українців, білорусів та росіян одним народом. Росія добре розуміла і розуміє, що без тотальної русифікації українців їй дуже важко претендувати на спадщину Києва, на спадщину Русі. Тому як тільки Росія загарбувала черговий кусень української землі, вона одразу починала підготовку до знищення Унії. І це прагнення знищення нашої Церкви – це майже 300-літня сумна традиція російської політики. Від Петра I аж до сьогодні. Погляньмо історію нашого народу: там, де довше зберігалася наша Церква, там русифікація менша. Я не побоюся стверджувати: якби не УГКЦ, не була би Галичина саме такою,

якою вона є. Не було би Галичини, Україна була б подібною до Білорусі, або взагалі б її не було, була би якась там Малоросія, Новоросія, чи щось подібного.

Проблема для російської держави не в тому, що існують якісь там собі греко-католики. Проблема у тому, що Католицьку Церкву неможливо контролювати. Неможливо контролювати УГКЦ. А, відважусь сказати, без Церкви, яку неможливо контролювати, наш народ доволі легко втратив би свою національну ідентичність, став би гумусом чужих імперій. І це також є однією з причин нелюбові Росії до нашої Церкви. Православна Церква завжди працює у спільному з державою форматі. Навіть можна сказати, що православна Церква не мислить себе поза державою. А католицтво не мислить себе у такому форматі. Феномен католицтва – його невідконтрольність державі. І тут виникає проблема. Російська Церква традиційно мислить себе частиною державного російського апарату, тому УГКЦ, яку держава не контролює – це проблема для церковної Москви така ж сама, як і для російської держави. І оце постійне наголошення Москвою, що УГКЦ – це перепона для діалогу з Римом, це не принципова еклезіяльна проблема для Московського Патріархату. Адже коли їм була потрібна зустріч з Папою – вони зустрілися. Це проблема політична.

Окрім цього, виглядає на те, що Москва думала, що раз Папа сказав, підписав, то і вся Католицька Церква буде сидіти тихоенько. Але Москва сама себе обманула. Вона просто виявила власне нерозуміння того, що таке Католицька Церква. Вона не зрозуміла, що ми – католики, маємо цілковите право виражати свою думку про те, що відбувається в Церкві. Папа – без сумніву, найвищий земний авторитет в Церкві, але... він є непомильний тільки тоді, коли як пастир усіх християн навчає у справах віри і моралі. Ми не якісь там ультрамонтаністи, які вірять, що кожне слово Папи – об'явлення. Ми – католики. Саме тому й виникла така гостра реакція Москви на поставу нашого Блаженнішого, на поставу нашої Церкви. Москва такою не очікувала.

► Владико, ви згадали Гаванську Декларацію, яка спровокувала дуже негативні реакції серед українців не тільки в Україні, але й у всьому світі. Як ви дивитесь на цей документ?

Продовження на 8 стор. ►

ГРЕКО-КАТОЛИКИ, ЯК СИМВОЛ ЄДНОСТІ

▼ Продовження. Початок на 7 стор.

Владика Венедикт: Вважаю, що Гаванська Декларація – добра річ. У той же час цей документ недопрацьований, в нас є певні зауваження стосовно пунктів, де йдеться про нас – греко-католиків, про Україну. І добрий саме тому, що він засуджує уніятизм. Ми вже сьогодні говорили про те, що уніятизмом займалася саме Москва, а не Рим. І думаю, що у Москві поки що не свідомі того, що вони підписали. Коли вони усвідомлять, як там сформульовано питання уніятизму, то вони побачать, що вони собі вирок підписали. Адже, як я вже це вище сказав, історія підтверджує, що саме російська Церква постійно грішила

таким уніятизмом, як це поняття сформульоване у Гаванській Декларації.

Цей документ покаже реальну щирість чи нещирість церковної Москви. Адже Декларація тільки щось декларує. Це тільки папір. Тепер потрібно би було бачити, а що і в який спосіб із того задекларованого можна здійснити. Якщо буде створено спільну комісію, яка крок за кроком буде розглядати пункти цієї Декларації, шукати шляхи реалізації того, що там задекларовано, то ця Декларація може дійсно призвести до добрих плодів. Проте, з боку Московського Патріархату, уже маємо сигнали, що вони не бачать можливості такої комісії. І це

ставить під сумнів їхню щирість на момент підписання Декларації.

► **Владико, якийсь позитив після Гаванської Декларації усе ж таки є – православні, принаймні, припустили можливість якогось діалогу. Але чи не було би доречно тепер нам, греко-католикам, виставити свої вимоги до можливості такого діалогу? Наприклад, поставити вимогу перед Московським Патріархатом: ось ви взяли участь у сталінських репресіях проти УГКЦ, ви є одним із співорганізаторів Львівського псевдособору 1946 року, визнайте тепер, що ви зробили кривду нам, і ми будемо з вами вести діалог?**

Владика Венедикт: Я вважаю, що ваша думка не є зла. Ми

можемо ставити свої певні умови. Адже діалог матиме успіх тільки тоді, коли він ведеться в істині, а не закриває очі на невирішені питання. Думаю, що як тільки розпочнеться реальний діалог з російським православ'ям, ці питання виринуть самі собою.

Біда, якщо хочете, греко-католиків в тому, що вони є більмом на оці тих, хто не прагне реальної християнської єдності, адже саме греко-католики у наш час репрезентують модель першого християнського тисячоліття. І як би вони перестали існувати, багато для кого це би було великою радістю. Бо не потрібно би було змагати до правдивої єдності. Можна би було і далі провадити зустрічі, підписувати декларації і нічого не робити в реальності.

Я глибоко переконаний,

що ми, греко-католики, мусимо свідчити про цю єдність, усвідомлювати собі, що за цю єдність терпіли мученики і ісповідники нашої Церкви, особливо в часах комуністичного панування. Ми мусимо собі знову усвідомити, хто ми є. Відкинути нарешті безконечний пошук якоїсь ідентичності, яку хтось там собі десь вигадує. Ми є. І це дуже важлива річ. Адже, повторюю ще раз, своїм існуванням ми свідчимо про правдиву єдність християн. Християнська єдність є, вона була і тепер явлена знову в нашій Церкві. І немає жодної потреби вигадувати щось нового. Нашим завданням, нашою місією є свідчити можливість цієї єдності християнському світу.

Розмовляв о. Орест-Дмитро Вільчинський, «Католицький Оглядач»

ХТ

БЕРЕСТЕЙСЬКА УНІЯ: 420 РОКІВ ОПІСЛЯ

Велямін Рутський (1574-1637). Митрополит Київський, Галицький та всієї Руси (з 1614 року). На цій посаді зумів зробити те, на що не вистачило часу його попереднику, Іпатію Потію, а саме: реформувати унійну Церкву на контрреформаційних засадах, заклавши організаційне підґрунтя для її розвитку в наступні десятиліття. Однією з найважливіших справ стала реформа чернечого життя. Рутський вилучив духовні обителі з-під влади єпископів, підпорядкувавши їх владі митрополита та Ватикану. Всі уніатські монастирі було об'єднано у чин св. Василія. Реформа зміцнювала церковну дисципліну. Рутський запровадив практику обов'язкового навчання священників василіян у папських колегіумах Західної і Центральної Європи. Потім вони повертались на батьківщину. (litopys.com.ua)

Ювілей 350-ліття Берестейської Унії у 1946 році, за іронією долі, став початком періоду, який найкраще показав, чим була унія для українців. Це «оцінила» сталінська система, яка одразу після смерті митрополита Андрея Шептицького заходила руками Московського Патріархату цілковито ліквідувати УГКЦ. Групу заляканих колишніх греко-католицьких священників-відступників, без жодного єпископа (хто з останніх не був убитий, на той час уже перебував за ґратами), змусили підписати перехід на московське православ'я взамін за особисту свободу і можливість продовжувати душпастирство вже у Московській Церкві.

Попри ліквідацію структур і заборону діяльності, Греко-Католицька Церква змогла пережити період гонінь саме завдяки тій формації духовенства і вірних, яка стала можливою завдяки далекій Берестейській Унії. Варто задуматися, який баланс маємо нині, за які «гріхи» творців Берестейської Унії покутуємо і які корисні плоди пожинаємо?

Без сумніву, попри різнополюсні очікування від цього акту, у кінцевому результаті для українців підсумок виявився позитивним, чи то в національному, чи то у релігійному плані, хоч уніяти і далі залишаються негативним подразником для сил,

для яких релігія становить елемент політики, ідеології, пропаганди, інструмент для досягнення певної мети, яка зазвичай суттєво розминається з ціллю і постулатами християнства, незалежно від його конфесійної шати. Основні наслідки Берестейської Унії, які хоч і забарилися на кілька століть, перевершили сподівання тих осіб і середовищ, які її ініціювали. Українська Церква у сопричасті з Римом змогла уникнути долі тієї своєї частини, яка, не прийнявши унії 1596 року, була у кінці XVII ст. поглинена Московською Церквою з її згубним зрощенням із державним деспотизмом. Попри латинізацію обряду і вплив

західного богослов'я, уніятам вдалося зберегти свою окремішність і навіть після руїни 1946 року Московська Церква не сміла безоглядно насаджувати у Галичині свій «синодальний» обряд, а поблажливо дозволяла колишнім уніятам залишатися при більшості звичних практик.

Звісно, що не обійшлося і без розчарувань, як в перші століття по Берестейській Унії, так і пізніше. Українським греко-католицьким єпископам до поділу Польщі не вдалося потрапити до Сенату попри значимість їхньої Церкви, яка налічувала мільйони вірних. Ніколи греко-католицьке духовенство не тішилося і тими привілея-

ми, які мало духовенство латинське. В умовах вищості латинського обряду над східним годі було сподіватися рівності, оскільки повноцінними католиками (попри офіційні декларації) вважали саме римо-католиків (praestantia ritus latinis).

Творення нової ідентичності – це боротьба майбутнього з уже існуючим, а форми і зміст першого сучасникам до кінця уявити складно. Тепер, коли від Берестейської Унії нас відділяє 420 років, можемо робити певні підсумки, хоч процес творення унійної ідентичності не припинився, а навпаки – дістав нові імпульси. Унійна Церква, після десятиліть заборон і переслідувань, мусить знову відповідати на виклики сучасності у цьому дуже мінливому світі.

Тарас Шманько, доктор теології. Надруковано фрагмент статті «Берестейська унія: нова ідентичність і старі контрверсії», оприлюдненої на culture.pl

Думи мої...

Донбас. Здається, тектонічні зміни в свідомості, про які так багато говорилося, відбуваються. Це ще не масовий процес, рух не цілісний, є опозиція до цього руху. Але, на мою думку, процес пішов і він сталіший, ніж коли-небудь раніше, бо на цей раз власниками змін є не молодь (яка може вихати), не бізнес (те саме) і не чиновники (яких переведуть на інше місце роботи, а хтось взагалі перерахується), ну і не громадянське суспільство, бо там його (в київському розумінні) нема. Власники змін на Донбасі – це місцеві чоловіки і жінки віком 30–55, з управлінським досвідом (але принаймні зараз незалежні від олігархічних чи політичних посад), плоть від плоті місцевих громад, які першими зрозуміли суть змін в країні: начальства, яке все дасть, якщо бути до нього лояльним, більше не буде. Скорше за все – ніколи. Буде складна боротьба за побудову нових правил гри з горизонтальними конкуренціями замість вертикалей влади. Роботи є років на 50.

Євген Глібовицький (з Фейсбуку)

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на conto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5